

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravelniški prostori:
2657 S. Lawrence Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIV.

Cena lista
je \$6.00

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., ponedeljek, 8. junija (June 8), 1931

Subscription \$6.00
Yearly

ŠTEV.—NUMBER 132

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Vprašanje nove stranke je zopet oživelo

Skupine v srednjem zapadu se
pričele obračati do minnesot-
skih farmer-laboritov, da skli-
čejo konferenco za ustanovitev
nove stranke

Chicago. — Vprašanje o usta-
novitvi nove stranke prihaja z
vprašanjem predsedniških in kon-
sularnih volitev zopet na površje.
V različnih krajih srednjega
zapada se oživlja zanimanje za
vprašanje, katerega pravnica
večja nezadovoljnost s sta-
ničnimi strankama in pa gospodar-
ska kriza.

Kaj se izčrpi iz tega, je sedaj
nemogoče razvideti. Ker je bi-
stvenih težav več, aborcijskih
skupin, ki so bile predložene nove
regresivne stranke in ker so
regresivne skupine večinoma neo-
rganizirane, je gotovo to, da even-
tualna ustanovitev stranke na
organizirani ljudski nezado-
voljnosti vprico preteklih izku-
senj ne daje preveč upanja na
uspeh.

"Minnesota Union Advocate,"
glasilo unij in farmer-labor
stranke v Minnesoti, poroča v
svoji prejšnji teden, da se
regresivne skupine / iz različnih
del srednjega zapada bolj in
bolj obračajo do voditeljev min-
nesotске gibanja s sugestijo
za sklicujo konferenco za orga-
niziranje nove farmer - labor
stranke.

Konferenco za organiziranje
nove stranke sklicuje tudi neka
skupina političnih nezadovolj-
nih v St. Louisu. Na to konfe-
renco naj bi imel dostop vsakdo.
Vprašanje, kaj se bo zgodilo na
tej prvi stari strankama
in kar nima ta skupina nikakega
programa, ni od nje dosti pričr-
avati, ker za uspeh nove stran-
je je potrebno, da se sentiment
kristalizira okrog programa za
ustaljenost spremembe sedita-
nega "reda." Sama nezadovolj-
nost s starimi strankama je pre-
več puhla podlaga in navadno
ni izhlapi.

Razen Minnesote ni nobene
stranke, ki bi imela močnejše po-
litično gibanje farmerjev in de-
latov. Prišlo pa se je obnav-
ljati v Iowi, v obeh Dakotah in
Montani, kjer se eksistira
travne organizacije. Te skupine
tudi tisti element, ki se obra-
čajo do minnesotских farmer-labo-
ritov, da pričnejo z akcijo za no-
vo stranko. Zadnje čase je po-
litično aktivni tudi Town-
ship voditelj Nestranskarke lige.
Govori shodi med dakotskimi
farmerji so zelo dobro obiskani
in prikazujejo, da so farmerji zo-
gledali vrline kot skupina.

V Chicagu je bila pred par me-
seci ustanovljena oziroma oživ-
ljena Farmer-labor stranka, to-
javi agitaciji se največ
koncentrira na unije. Voditelji
menijo, da je sentiment za stran-
ko veliko bolj ugoden med orga-
niziranim delavstvom kot v pre-
teklih desetletjih. Tudi med illi-
nojskimi rudarji je oživila senti-
ment, ki se logični voditelji, nočejo
prijaviti v prid neodvisnemu poli-
tičnemu gibanju. Illinoiska far-
mer-labor stranka bo imela
svojo konvencijo v nedeljo dne
1. junija v prostorih Cikaške
tržniške federacije.

Znamenja toje kažejo, da bo
v bližnji bodočnosti to gibanje
zelo oživelo in prišlo do
konkretnega poskusa za ustano-
vitev regresivne stranke. Ena
od večjih težav tega gibanja je
ker se regresivni kongres-
isti in senatorji srednjega zapa-
da, ki so logični voditelji, nočejo
ločiti od starih strank, ker bi
tudi postavili svojo politično
kariero na tehtnico in ker misli-
mo, da bi z izgubo pozicij v raz-
nih kongresnih okrožjih ne mogli
biti toliko uspešni v boju s staro-
modniškimi obeh strank kot so se-
daj.

Ker ni nobenega znamenja, da
se sedanja kriza poenotila v
jedno bodočnost, je pričakova-
narskiško politično spre-
menilo v prihodnjih par letih:

Pinchot bi rad postal predsedniški kandidat

Zanaša se na podporo progresiv-
nih elementov v republikanski
stranki

Washington, D. C. — (FP) —
Governor Gifford Pinchot, ki se
sicer ni udeležil konference pro-
gresivcev, ki se je vršila meseca
marca v Washingtonu, vendar
pa se je izrekel za skoro vse
točke, ki so bile predložene na
omejenem zborovanju, bo naj-
brž Hooverjev tekmelec na pri-
hodnji konvenciji republikanske
stranke. On računa na podpo-
ro Boraha, Norrisa, Johnsona,
LaFolletta in drugih progresiv-
cev ter nasprotnikov sedanje ad-
ministracije.

Pinchot se zavzema za regu-
lacijo — za ljudsko lastništvo
— javnih naprav ter pobija
Hooverjevo zvezo z interesi e-
lektarskega trusta in velebi-
znisom na splošno. Sedaj se pri-
pravlja na sklicanje izrednega
zasedanja državne legislature,
ki naj bi nadaljevala z bojem
glede regulacije javnih naprav
v državi Pennsilvaniji. Po kon-
čanem zasedanju bo obiskal raz-
ne politične centre v centralnih
in zapadnih državah.

Voditelji socialistične stran-
ke v Pennsilvaniji so pred krat-
kim izdali svarilo, v katerem
pravijo da ni Pinchot nikak "so-
cialist", čeprav ga Vare-Atter-
buryjeva politična mašina ozna-
čuje za rdečkarja. V boju gle-
de predloge za reorganiziranje
državne policije se je postavil
na stran premogetovnih baronov
in pobijal stališče delavskih u-
nij.

Ako se bo Pinchotu posreči-
lo dobiti na svojo stran precej-
šnjo manjšino delgov na kon-
venciji republikanske stranke,
tudi bi napravil mnogo konfu-
zije, toda dvomljivo je, da bi
mogel preprečiti ponovno nomi-
nacijo Hooverja. Ako bodo de-
mokrati nominirali governerja
Roosevelta, čigar program je
sličen Pinchotovu, se lahko
zgodí, da bodo progresivni ele-
menti podpirali prvega v pred-
sedniški kampanji.

Nemško letalo DO-X v Braziliji

Moštvo navdušeno pozdravljeno
ko je pristalo v Natalu

Rio de Janeiro, Brazilija, 6
jun. — DO-X, največje pomorsko
letalo na svetu, je včeraj konča-
lo svoj polet od jezera Konstanc-
ca, Švica, do novega sveta, k
se je včeraj spustilo na tla v Na-
talu, na obrežju Brazilije.

Ogromno nemško pomorsko
letalo je graciozno pristalo na re-
ki Pontengi, ki okroža mest-
Natal. Pozdravila ga je navdu-
šena množica, ki je štela več ti-
soč ljudi. Mesto, ki se je dolge
tedne pripravljalo na ta dogodek
je proglasilo uradni praznik
Vladni uradi in trgovine so bile
zaprte.

Komandant letala Friedrich
Christiansen je naznanil, da bo
ostal v Natalu več dni, da se iz-
vrše nekatere popravila, da bo
letalo sposobno za nadaljnji po-
let v mesto Rio de Janeiro, ki se
nahaja tisoč milj južno od Nata-
la. Od Rio de Janeira bo letalo
nadaljevalo svoj polet ob obrežju
Amerike do New Yorka.

Shaw piše novo dramo

London, 6. jun. — Bernard
George Shaw piše novo dramo
ki se bo imenovala "Too Good
to be True (Predebro, da bi bilo
resnično)."

tudi možnost ustanovitve nove
politične stranke z radikalnejšim
programom in izključno.

SOVJETI NE MA- RAJO AMERIŠ- KIH DUHOVNIKOV

Odrekli so vizume znanim prid-
garjem, ki so poznani kot pri-
jatelji sovjetske vlade

New York, 6. jun. — Namer-
sovjetske vlade, da prepreči ob-
iske inozemskih duhovnikov v
mejah Rusije, je bil razviden iz
dejstva, ko so sovjeti odklonili
vizume ducatu protestantskih
pridigarjev, med temi tudi John
Haynes Holmesu, liberalnemu
pastorju Community cerkve, k
je poznan kot vnet zagovornik
in prijatelj sovjetske vlade.

Drugi protestantski pridig-
gar, kateremu je bil odklonjen
vizum, je reverend David Rhys
Williams, pastor unitarijske
cerkvene občine v Rochesterju
N. Y., in brat Albert Rhys Wil-
liamsa, komunist, ki je že več-
krat obiskal sovjetsko Rusijo in
je poznan kot vodilni apologetik
sovjetskega sistema v Združe-
nih državah. Tretji je dr. Dore-
mus Scudder, poznan ameriški
protestantski pridigar, ki se
sedaj nahaja v Franciji. Imena
ostalih duhovnikov, katerim se
bili odrečeni vizumi, niso bila
objavljena.

Vlada ni dala nikakega poja-
nila glede odklonitve vizumov
Mnenje prevladuje, da so bili vi-
zumi odklonjeni iz edinega vzro-
ka, ker so prosilci duhovniki.

Nemški premijer in zunanji mi- nister v Londonu

London, 6. jun. — Heinrich
Bruening, nemški ministrski
predsednik in dr. Julius Curtius,
nemški zunanji minister, sta včer-
aj dospel v London na konfe-
renco z angleškim premijerjem
MacDonaldu in zunanjim mi-
nistrom Hendersonom. Razgovor
se bo sukal okoli nemške finan-
ne krize, vojnih reparacij in dru-
ga mednarodnih problemov, ki
se tičejo Nemčije in Velike Bri-
tanije.

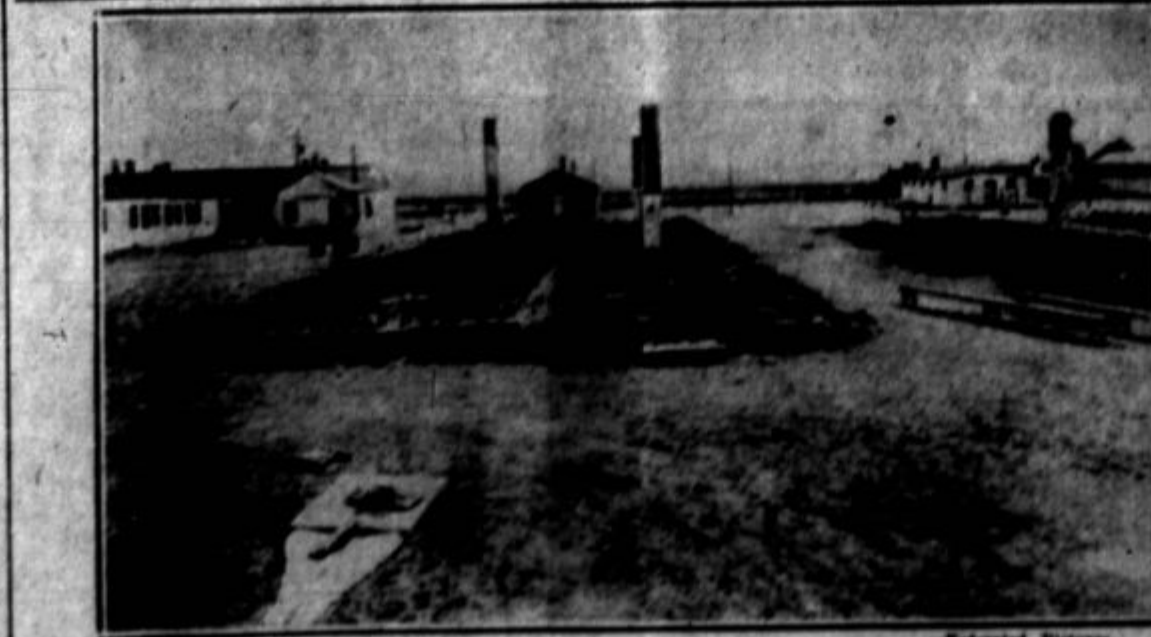
Veleporota obtožila Caponeja

Chicago, 6. jun. — Zvezna ve-
leporota je včeraj obtožila
"Scarface Al" Caponeja, da je
ogoljufal vlado za veliko vsoto
denarja, ker ni prijavil svojih
dohodkov v zadnjih par letih in
se tako izognil dohodninskemu
davku. Capone se je včeraj o-
sebnostno zglasil v federalnem po-
slopu ter položil bond v vsoti
\$50,000, nakar je bil izpuščen.

Federalna preiskava je ugo-
točila, da so Caponejevi dohod-
ki, ki mu jih je prinesla butle-
garska industrija v zadnjih šes-
stih letih, znašali \$1,038,645;
od katerih ni plačal niti centa
davka zvezni vladi.

Piccardov vzlet v stratosfero oficijelno potrjen

Bern, Švica, 6. jun. — Švicar-
ski Aero klub je danes oficijelno
potrdil, da je prof. Piccard na
svojem vzletu z balonom v strato-
sfero res dosegel višino 15,781
metrov (51,793 čevljev, ali približno
deset milj).

Izgredi jettikov v Vandaliji, Ill. Jettiki so požgali pet podopij v jettinici in štirje so bili obdretjeni, ko so hoteli pobegniti.

Delavska kulturna federacija

Na sestanku so povabljene delav-
ske prosvetne in radikalne sku-
pine umetnikov

New York — (FP) — Dne 14.
junija bo v Irving Plaza sestanek
za ustanovitev delavske kul-
turne federacije, ki naj bi vklju-
čevala umetniške, literarne,
dramske in intelektualne skupi-
ne z delavsko orientacijo. V ta
namen se snidejo zastopniki iz
New Yorka in okolice. Gibanje
sponzorira John Reedov klub, ka-
terega tajnik je Louis Lozowick.

Lozowick sodi, da je v Ameri-
ki okrog 2000 delavskih prosvet-
nih in kulturnih skupin, o kate-
rih upa, da prej ali slej pristopi-
jo v federacijo. Federacija bo
organizirana na alični podlagi
kot obstoječe kulturne federacije
v Nemčiji in v različnih drugih ev-
ropskih državah. Njen namen
bo, zalagati pridruženje skupine
z materialom za širjenje delav-
ske misli in idej na prosvetnem
in kulturnem polju in izdajanje
publikacij.

Kolikor je sedaj razvidno, bo
federacija radikalno orientirana
in bo pod levičarskim vplivom.
Ideja za ustanovitev je bila spro-
žena lanskega novembra na kon-
ferenci revolucionarnih pisate-
ljev in umetnikov, ki se je vrši-
la v Karkovu, Rusija, in na kate-
ri so bili zastopniki John Re-
edovega kluba in radikalnega me-
sečnika "The New Masses."

Legislatura zavrgla ob- tožbo proti governerju

Z majhno večino se je izraka
proti odstavitvi demokratske
administracije

Nashville, Tenn., 6. jun. — Dr-
žavna legislatura je odvrnila po-
litično krizo, ko je odglasovala
proti obtožbi, da se demokratske-
ga governerja Harry H. Horto-
na in njegovo administracijo od-
stavi iz urada.

Vroča debata glede obtožnice
ki je vključevala osem točk, je
trajala tri dni, predno je bila da-
na na glasovanje. Poslanci so:
58 proti 41 glasovom zavrgli ob-
tožnico.

Obtožnica je vsebovala obdol-
žitve, da je governer Horton so-
deloval v zaroti z Luke Leajer
in Rogers Caldwellom, da se o-
slepari in izropa državno blagaj-
no za večjo vsoto denarja. Komit-
tej, ki je preiskoval afero, n
podal zadostne evidence in tak
je bila obtožnica zavrnjena.

Afera še ni popolnoma konča-
na. Igrala bo veliko vlogo v pri-
hodnji volilni kampanji, ki se bo
sučala okrog vprašanja, kdo je
odgovoren za bankrotiranje dr-
žavne blagajne.

Raskob dal spet \$40,000 demo- kratski stranki

Washington, D. C., 6. jun. —
John J. Raskob je spet "poso-
dil" narodnemu odboru demo-
kratske stranke vsoto \$40,000.
Stranka mu sedaj dolguje \$295-
250, kot kaže poročilo tega od-
bora, ki je bilo izročeno klerku
spodnje zbornice kongresa.

VOJNI DEPART- MENT IN TRGOVI- NA S SOVJETI

Ruska firma je dobila pogodbo
za dobavljanje užigalic za ame-
riško armado

Washington, D. C. — (FP) —
Medtem ko organizacija Hčer-
ke ameriške revolucije nadla-
guje lastnika neke večje lekar-
ne v Washingtonu, ker prodaja
slušalice, katere dobiva iz Rusi-
je, je popolnoma prezrla fakt,
da vojni department oddaja na-
ročila za užigalice sovjetski to-
varni. Novica, da moštvo ame-
riške armade rabi ruske užiga-
lice, je bila objavljena v kolo-
nah reakcionarnega dnevnika
"Washington Post", ki navadno
slika ruske boljševike kot raz-
trgane in zamazane kriminalce
z bombami in dinamitom v ro-
kah.

Uradnice omenjene organiza-
cije so se po objavi poročila o-
glasile v uradu vojnega depart-
menta, ki je potrdil resničnost
vesti. Povedano jim je bilo, da
je department objavil ponudbe
za dobavljanje užigalic in ker je
bila ponudba ruske Northam
kompanije za 20% nižja od dru-
gih, jo je sprejel.

Po zakonu, ki je bil sprejet
l. 1901, so zvezni departmenti
prisiljeni sprejeti najnižjo po-
nudbo glede dobavljanja potreb-
ščin. Amtorg Trading korp-
oracija je posredovala pri po-
ganjnih in tako je Northam Co.
dobila pogodbo. Sedaj se škat-
ljice užigalic, ki oglašajo z napi-
si Sovjetsko unijo in njene so-
cializirane industrije, razdelju-
je med ameriške vojake in so
na prodaj v vsaki vojaški kanti-
lini.

Vojni department pričakuje
sedaj ostrega protesta od "re-
volucionarnih" hčerk, ki v svo-
jem navdušenju na vsaki kon-
venciji zahtevajo večjo armado
in mornarico ter maksimalno
vojaško vezbanje za ameriške
državljanke. Že misel, da bodo
ameriški vojak prižigali ciga-
rete in cigare z užigalicami, ki
nosijo simbol sovjetskih indu-
strij, mora prestrašiti "patrio-
tične" duše revolucionarnih
hčerk. Prav lahko se zgodi, da
bo mrs. William Sherman Wal-
ker, načelnica komiteja za na-
rodno obrambo, obesila fotosta-
tično kopijo sovjetskega kon-
trakta z ameriškim vojnim de-
partmentom na steno v glav-
nem stanu svoje organizacije
ter na ta način povečala že se-
daj veliko zbirko "dokumen-
tov" o sovjetski zaroti, ki ima
namen strmoglaviti ameriško
vlado.

Sovjeti imajo v načrtu novo petletko

Moskva, 6. jun. — Včeraj je bi-
la imenovana ekonomska komi-
sija 75 članov, ki ima nalogo se-
staviti petletni načrt industrij-
skega in ekonomskega razvoja
Sovjetske unije. Valerijan V.
Kubišev, predsednik vrhovnega
sveta narodne ekonomije, je
predsednik komisije.

Nove obsodbe v Italiji

Šest Italijanov obsodjenih v zapor
na obtožbo, da so sodelovali v
zaroti, da se umori kralja Em-
manuel in Mussolini

Rim, 6. jun. — Izredni voja-
ški tribunal za obrambo države
je sinoči obsodil šest mož v za-
por, enega pa je oprostil. Obto-
ženi so bili, da so sodelovali v
zaroti, da se umori italijanskega
kralja, ko je posetil razstavo v
Milanu 12. aprila 1. 1928. Takrat
se je pripetila eksplozija bombe,
ki je ubila 20 oseb in ranila 28
drugih. Dalje so bili obtoženi, da
so položili bombo na progo Mi-
lan-Piacenza železnice, po kateri
je imel prispeti vlak, ki je vozil
Mussolinija. Neki delavec je na-
šel bombo, predno je vlak dospel
in tako je bila nesreča odvrnjena.

Obsojeni so bili Giuseppe Te-
sta, 12 let zapora; Augusto Lo-
dovichetti, 12 let; Ettore Vac-
chieri, 12; Giuseppe Sacchi, 6;
Francisco Oggiani, 5; Oreste
Bruneri, 3 leta in šest mesecev;
Giuseppe Porta je bil oproščen.

Da so obtoženci prejeli prime-
roma nizke kazni, je pripisovati
pomankanju evidence, ki bi do-
kazala direktno zvezo obtožencev
s eksplozijo v Milanu. Obravna-
va je trajala en dan. Testa je
pred sodiščem priznal, da je član
komunistične stranke in da je
prejel denar iz inozemstva. I-
sto je priznal tudi Lodovichetti
ostali so pa izjavili, da so bili
člani Testove skupine.

Nesoglasje med "stoprocentisti"

Komisija Ameriške legije za
Fishevo poročilo o rdečih
strahovih; zavist odgovorn
za akcijo

Washington. — FPY — Ame-
rikanizacijska komisija Ameri-
ške legije je zavrgla poročilo kon-
grenaika Fisha glede komuni-
stičnih aktivnosti — faktičnih
in namišljenih — v Ameriki
Vzrok za to je, ker je Legija o-
drpma komisija ljubosumna na
Fisha, ki je s svojimi preiskava-
mi naredil v deželi vti, da edine
on igra vlogo sv. Jurija in seka
glave rdečemu smaju.

To pravico si pa lasti Ameri-
ška legija. Njena komisija za
"amerikanizacijo," v čije po-
ročje spada sekanje rdečih glav,
pravi, da spada to prvenstvo nji,
ker je pobijala boljševizem dolgo
pred, predno je širila javnost ve-
dele o kongresniku Fishe. Za
svoj rekord navaja ukrepe raz-
nih konvencij Legije.

Da je prišlo do tega nespora-
zuma med Legijo in kongresni-
kom Fishem, je glavni vzrok ta
ker je on zahteval od eksekutiv-
legionarjev, da v prihodnjem za-
sedanju kongresa podpre njegov
legislativni program za pobija-
nje boljševizma. Legija smatra
to za predrznost in se ji vidi Fi-
sheva zahteva preveč odvratna.

Fish ima še vedno na svoji
strani Matthew Wolla, Ralph
Easleyja od Narodne civilne fe-
deracije in Hčerke ameriške re-
volucije, ki so ga na svoji zadnji
konvenciji v Washingtonu bur-
no pozdravile. Na omenjeni kon-
venciji je Fish kritiziral tudi dr-
žavnega tajnika Stimsona, ker se
po njegovem mnenju dovolj ne
zaveda resnosti "rdeče nevarno-
sti."

Velika železniška nesreča na Kitajskem

Kiafeng, Kitajska, 6. jun. —
Nepopolna poročila iz Miencha
govore, da je bilo 40 potnikov u-
bitih in 30 ranjenih, ko se je
iztril vlak Tungkwam železnice
in zdrčal po nasipu v globino.

Španija ignorirala veliki katoli- ški praznik

Madrid, 6. jun. — Prvič po
mnogih stoletjih je veliki katoli-
ški praznik Telovo prešel zadržaj
četrtlet brez javnega obhajanja
v Španiji. Prej so bile na ta dan
velike procesije po ulicah Mad-
rida in drugih španskih mest in
vse delo je počivalo, letos pa ni
bilo nobene procesije in nobene-
ga praznika za javnost. Cere-
monije so bile samo v cerkvah.

PAPEŽ ODKLONIL SPRAVO Z MU- SOLINIJEV

Vatikan zahteva, da fašistična
vlada podpre z dokazi obdol-
žitve, da so se klubi Katoliške
akcije vmešavali v politične ak-
tivnosti. Duce privoli za po-
novno otvoritev klubov katoli-
ških žena. Predsednik Katoli-
ške akcije odklonjen

Rim, 6. jun. — Novi poskus
za sporavnost spora med Vati-
kanom in fašistično vlado so se iz-
javljali v zvezi dejstvu, da je Mus-
solini predlagal kompromis, ka-
terega pa je papež zavrgel.

Poročila iz zanesljivih virov
govore, da je papež ignoriral
Mussolinijevo ponudbo glede po-
novne otvoritve klubov katoliških
žena in deklet. Papež vztraja na
svojem stališču, da se morajo
odpreti klubi Katoliške akcije ali
pa noben. Kompromis je nemo-
goč.

Mussolinijeva ponudba se sma-
tra kot prvi definitivni rezultat
tajnega pogajanja med papeže-
vim nuncijem in diktatorjem, da
se spor konča.

"Osservatore Romano," glasilo
Vatikana, je včeraj objavilo pa-
pežev članek, ki zahteva od fašis-
tične vlade, naj poda dokaze, če
jih ima, da so se klubi Katoliške
akcije v resnici vmešavali v po-
litične zadeve. Članek v sarka-
stičnem in sarkastičnem tonu po-
bija izjavo fašistične stranke, v
kateri je bilo rečeno, da fašisti
respektirajo papeža in katoliške
cerkve.

Vatikan trdno vztraja na svo-
jem stališču, da se mora Mus-
solinijska vlada držati določb kon-
kordata in lateranske pogodbe.
Izjavljajoč, "da je oseba vrhov-
nega poglavarja katoliške cerkve
sveta in nedotakljiva in da so
javne razkritve z govori in čini
proti osebi papeža v mejah Ita-
lije prav tako kaznjive kot raz-
kritve proti italijanski kraljevi
familiji."

Konkordat, trdi Vatikan,
sankcionira Katoliško akcijo, in
dokler ni dokazov, da se je ta
organizacija vmešavala v politi-
ko, je to znak, da je fašistična
vlada kršila določbe konkordata
ko je odredila razpust katoliških
klubov.

Vatikan je še predložil zahte-
ve, da vlada plača škodo, ki so
jo fašisti povzročili katoliški cer-
kvi, in da kaznuje tiste, ki so od-
govorni za nasilja.

Papež je včeraj odklonil z re-
dom sv. Gregorija Camilla Cor-
sanega, častnega predsednika
Katoliške akcije. Corsanega je
bil prošlo sredo aretiran na od-
redbo fašistične vlade in grozil
mu deportacija na kazniški
otok Lipari, kamor vlada pošil-
ja osebe, ki so obtožene politi-
čnih prestopkov proti državi.

Nemčija v finančni zagoni

Vlada apelira na bivše zaveznike,
naj ji olajšajo breme vojnih
reparacij

Berlin, 7. jun. — Nemška vla-
da je včeraj odredila nove davke
in ekonomske mere, obenem pa je
izjavila, da je to zadnji poskus,
da se dežela izvleče iz krize, v
katero jo je vrglo plačevanje
reparacij bivšim zaveznikom.

Dekret o novih davkih je včer-
aj objavil predsednik Hinden-
burg v odsotnosti kancelarja
Heinrich Brueninga, ki je odpo-
toval v London na nemško-an-
gloško konferenco. Znano z raz-
pisom davkov je bil izdan tudi
manifest na ljudstvo, ki toima-
či potrebo novih davkov, obe-
nem pa opozarja zaveznike na
obupno finančno situacijo, v ka-
teri se dežela nahaja.

rda in drugih španskih mest in
vse delo je počivalo, letos pa ni
bilo nobene procesije in nobene-
ga praznika za javnost. Cere-
monije so bile samo v cerkvah.

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

LJUBLJANA JE PREŠTETA

Ljubljana ima 59,768 prebivalcev. — Žensk je skoro 3000 več kot moških.

Ljubljana, 18. maja 1931. Vlada je odredila to zimo, da se izvrši ljudsko štetje v mestu in za to izdala poseben zakon o ljudskem štetju. Določeno je bilo, da se bo štetje prebivalstva v noči od zadnjega marca do prvega aprila. Popisovalni komisijski sili na delo po vseh ulicah in vseh teritih osebe, ki so precej visoke. Zanimivo, posestva itd. Delo je bilo v mestih sila zamudno, dočim so vasi kmalu javile štetje, dočim je v mestu štetje še vedelo, da se trudi pri zbiranju. Beograd se je sicer naglo preštel, tako da je kar težko verjeti v njegove štetje, ki so precej visoke. Zanimivo je, da se Ljubljana šteta za to štetje. Slovenci so se štetju natančno in se delali in se bili vsake napake.

Štetje dni je bilo vse končano. Pričakovati je bilo večjih štetij, saj se je Ljubljana silno štela in prebivalstvo pomnožilo v zadnjih letih za mnogo. Štetje je, da se Ljubljana šteta za to štetje. Slovenci so se štetju natančno in se delali in se bili vsake napake.

Štetje dni je bilo vse končano. Pričakovati je bilo večjih štetij, saj se je Ljubljana silno štela in prebivalstvo pomnožilo v zadnjih letih za mnogo. Štetje je, da se Ljubljana šteta za to štetje. Slovenci so se štetju natančno in se delali in se bili vsake napake.

Štetje dni je bilo vse končano. Pričakovati je bilo večjih štetij, saj se je Ljubljana silno štela in prebivalstvo pomnožilo v zadnjih letih za mnogo. Štetje je, da se Ljubljana šteta za to štetje. Slovenci so se štetju natančno in se delali in se bili vsake napake.

Štetje dni je bilo vse končano. Pričakovati je bilo večjih štetij, saj se je Ljubljana silno štela in prebivalstvo pomnožilo v zadnjih letih za mnogo. Štetje je, da se Ljubljana šteta za to štetje. Slovenci so se štetju natančno in se delali in se bili vsake napake.

Štetje dni je bilo vse končano. Pričakovati je bilo večjih štetij, saj se je Ljubljana silno štela in prebivalstvo pomnožilo v zadnjih letih za mnogo. Štetje je, da se Ljubljana šteta za to štetje. Slovenci so se štetju natančno in se delali in se bili vsake napake.

Štetje dni je bilo vse končano. Pričakovati je bilo večjih štetij, saj se je Ljubljana silno štela in prebivalstvo pomnožilo v zadnjih letih za mnogo. Štetje je, da se Ljubljana šteta za to štetje. Slovenci so se štetju natančno in se delali in se bili vsake napake.

Štetje dni je bilo vse končano. Pričakovati je bilo večjih štetij, saj se je Ljubljana silno štela in prebivalstvo pomnožilo v zadnjih letih za mnogo. Štetje je, da se Ljubljana šteta za to štetje. Slovenci so se štetju natančno in se delali in se bili vsake napake.

Štetje dni je bilo vse končano. Pričakovati je bilo večjih štetij, saj se je Ljubljana silno štela in prebivalstvo pomnožilo v zadnjih letih za mnogo. Štetje je, da se Ljubljana šteta za to štetje. Slovenci so se štetju natančno in se delali in se bili vsake napake.

začeli graditi most iz hrastovega lesa. Graditi so ga začeli decembra 1929, lanskega jana je bil končan in izročen prometu. Delo je bilo težko, ker tamkajšnji teren ni najbolj raven. Most je dolg 156 metrov in je ves iz hrastovine. Širok je 6 metrov. Most je trden in prenese precejšnjo težo. Nosi ga 140 pilotov. Skupni stroški so znašali 1.600.000 Din, ki so jih prispevali okrajni cestni odbor in nekatere občine. Most je bil torej včeraj s svečanostjo izročen in izročen prometu.

Redukcije ... V prebidski tiskalnici so odpuščali 8 tiskalnih mojstrov in sicer samih Slovencev, dočim podjetje trdno drži v službi inozemske mojstare, ki pogosto niti kvalificirani niso. Tovarna je odpuščala zadnje mesece že mnogo delavcev in nameščencev, samih domačinov. Zda po redukcijah bo tovarna spet delala celotno delovno, a obrat je sklenjen na polovico in delavstva je prav tako ostalo le 50% od nekdanjih. — Redukcije se tudi vrstijo v večji papirnici. Vevka papirnica je za preteklo leto izkazala velik milijonski dobiček delavstva pa mečejo na cesto ali v pokoj. Produkcija papirja se kljub redukcijam stalno zvišuje, ker je fabrika nabavila nove stroje. Delavstva je za 10% manj, produkcija se je zvišala skoraj za 50 odstotkov, plača se je celo znižala — vse radi strojev. Na novo leto je podjetje odpuščalo vseh 42 delavcev, ki so bili stari nad 65 let. Zda nameravajo odpuščati oz. pensionirati vse delavce, ki so stari nad 60 let. Pensioni pa so tako pili da je težko živeti. Stroji bi morali biti v pomoč ljudem, v pomoč splošnosti, ne pa le v pomoč fabrikantom in v škodo delavstvu. Toda v tem gospodarskem redu dandanes je to postalo pravilo. To pravilo pa meče delavce na cesto, večja števila brezposelnosti in večja armada obupancev.

Nov zdravstveni dom v Murški Soboti. — V Murški Soboti so začeli graditi zdravstveni dom, ki bo velikega pomena za vso Slovensko krajino. Dom bo stal za parkom v Grajski ulici. Služil bo predvsem za zdravljenje in poživljanje trahoma, ki je v tamkajšnjih krajih zelo razširjen. Zato so gradnjo doma pozdravili vsi tamkajšnji prebivalci. Dom bo imel eno nadstropje, v podzemlju bodo kleti, čakalnice, kurilnica, pralnica, kopalnica, v prtilišču trahomeki ambulatorij, operacijska soba, dve sobi za bolnike, kuhinja, v nadstropju bo ambulancijska soba, stanovanje za sestre, stanovanje za zdravnika itd. Za poživljanje trahoma in za uspešno lečenje bo Dom velikega pomena.

Uboj na Ježici. — V nedeljo popoldne se je izvršil na Ježici, v obzavski vasi blizu Ljubljane, uboj. Bilo je tamkaj na cesti troje pijanih Bosancev, delavcev zaposlenih v Ljubljani, ki so kar brez vzroka napadali ljudi. Tako se je pripeljal po cesti tudi 27 letni ključavničar Alfonz Kralj iz Ljubljane. Ko je zavil v bledom na gameljako cesto, ga je napadla omenjena trojica pijanih Bosancev in eden od njih ga je sunil z nožem v hrbet. Ko je to opazil krojaški pomočnik 25 letni Ivan Jakob z Ježice, je hotel pohiteti Kralju na pomoč. A k nesreči se je spodtaknil in padel na tla, pri čemer je prišlo skozi eno od Bosancev ter zadel Jakovu nož v hrbet, da mu je prerazal pljuča. Dočim je bilo poškodba Kraljeva majhna, je bil Jakob ranjen tako močno, da so ga morali prepeljati v bolnico, kjer so ga zdravniki negovali zelo skrbno, a je kljub temu fant sinoči v ponedeljek v bolnici podlegel poškodbah. Bil je star 27 let in edini sin staršev, ki stanovali v Savijah. Črnuški orožniki so napadalec takoj istega večera aretirali, enega so izpuščili, dva pa so oddali v ljubljanske sodne zapore. Sta to Dragutin Hulek in Tomo Šabek. Bosanci se s svojimi noži izvršili že mnogo zločinov v Ljubljani. Kadar jih prevzame pijanost, zavijajo nože in ne odnehajo, dokler ni žrtev.

Velik požar v Dramljah. — V soboto 16. t. m. je nastal velik požar v gozdu posestnika Josipa Jesenika v Dramljah pri Celju. V kratkem času je požar uničil 2 ha gozda. Gosli iz Gaberja so ogenj pogasili. Ogenj je nastal iz neopretnosti. Delavci v gozdu so požigali staro vejeverje in zažgali ves gozd. Škoda je krog 20.000 Din.

Naše telo in zdravje

ZAKONI DEDNOSTI

Problem dednosti: vprašanje temeljne važnosti za vsakega

Zakoni dednosti so tisti, ki odločajo, da nastane iz kakega jaja piščice, iz človeške klice celice človeka. A ti zakoni odločajo še več: ne povzročajo samo pripadnosti našega otroka k vrsti človeka, temveč določajo tudi njegovo pripadnost k določenemu plemenu in končno tudi njegov spol. To so splošne lastnosti, ki se podedujejo z nepremakljivo veljavnostjo za vse ljudi. Poleg teh lastnosti podeduje vsak človek svoje posebne, individualne, ki sem spada n. pr. njegova specialna duševna nagnjenost, inteligenca, muzikalnost, temperament, genialnost, povprečnost, vse tiste neštivilne posebnosti, ki ločijo človeka od človeka. Lahko rečemo, da je človek, takšen, kakršen bo v življenju določen in oblikovan, vsaj v glavnih potezah, že v trenutku svojega spočetja.

Prvi, ki je skušal z znanstveno točnostjo prodreti v skrivnostno teh naših važnih zakonov, je bil Gregor Mendel v šestdesetih letih preteklega stoletja. On je z eksperimenti na rastlinah, s križanjem raznih vrst iste rastline dokazal, da se lastnosti podedujejo po zakoni matematičnega verjetnostnega računa. V mendelizmu je bila dana osnova moderne amotrene reje živali in rastlin in to nam kaže, kako važne praktične posledice izvirajo iz spoznanja zakonov dednosti. Vendar Mendelovi zakoni v tedanjih časih niso vzbudili potrebne pozornosti, zapadli so pozabljenju in šele v pričetku našega stoletja jih je znanost tako rekoč odkrila znova.

Nastane važno vprašanje, da li veljajo Mendelovi zakoni tudi za človeka in kako daleč sega njihov vpliv. Jasno je, da se uveljavljajo, pri tako komplicirani stvari, kakršen je človek, tudi neprimerno bolj komplicirano nego pri preprostem grahu, s katerim je eksperimentiral avstrijski Mendel na svojem malom samostanskem vrtu v Brnu.

Bistveno težji je odgovor na drugi del vprašanja, kajti poleg zakonov dednosti oblikuje človeka tudi njegova okolica in njene vplive je prečesto skoraj nemogoče nazorno videti, ločiti jih od vplivov dednosti in predvsem izraziti jih v koncentrirani obliki matematične formule. Tu ne pomaga drugo nego dolgočasno in vestno opazovanje. Vsekakor so pa vplivi dednosti zakonov pomembnejši nego vplivi okolice. To se je pokazalo nazorno n. pr. v znamenitem primeru ameriške družine Kalifikakov. Kalifikak se je bil najprej poročil s slaboumnim dekletom, nje-

gova druga žena je bila povsem normalna. Učenjaki so zasladovali usodo potomstva iz prvega in drugega zakona, vsakega potomstva približno po 500 oseb. Uspeh tega natančnega raziskovanja je bil naslednji: od 480 potomcev "slabe linije" je bilo 30 odst. slaboumnih in samo 10 odst. normalnih, ostali so bili val bolj ali manj abnormalni: zločinci, potepuhi, vlačuge itd. Od 496 potomcev "dobre linije" ni bil niti eden abnormalen.

Takšnih primerov za pomembnost dednosti bi lahko našli na tisoče. V novejšem času je pripomoglo mnogo do njenega globljega spoznanja raziskovanje primerov dvojčkov. Posebno zanimivi so primeri dvojčkov iz istega jajčeca, ki so tako rekoč dvojna izdaja istega individua in ki si v posameznostih tako silno aličijo, da se jih mnogokrat n. pr. istočasno loti ista bolezen, tudi če žive na različnih koncih sveta v različnih okoliščinah.

Tako nam kaže znanost o dednosti a čim dalje večjo jasnostjo, da oblikuje našo usodo najprej značaj naših podedovanih lastnosti — kaj pa storimo a temi lastnostmi, ali jih razvijemo dalje, ali jih pustimo okrniti — to je stvar naše svobodne volje in osebna naloga vsakega človeka.

RAZNE VESTI

Stavka svilnih delavcev se krha
Allentown, Pa. — Vrata 7000 svilnih delavcev, ki so v tem mestu na stavki, so se okrepile, ko so se vrnil na delo delavci neke tovarne brez dovoljenja unije. Istega dne pa so zastavkali delavci v dveh tovarnah v Eastonu, ki je oddaljen 15 milj od Allentowna. V svrhu izravnave stavke je Allentown Chamber of Commerce ustanovila meščanski odbor, v katerega pa stavkajo nimajo posebnega zaupanja.

Samomorilni naraščajo
New York. — Večje število moških si je v problem letu končalo življenje v državi New York kot v katerem drugem prejšnjem letu, kot poroča državni zdravstveni komisar. Število samomorilcev je bilo 2.345 oboj spolov vključeno. To je 22% več kot povprečno število v zadnjih petih letih. Narastek samomorij je bil višji med moškimi nego ženskami.

Veterani protestirajo
Chicago. — Brezposelni veterani svetovne vojne so se na sodišču pritožili proti odloku, ki jim prepoveduje prodajanje jabolk na cestnih oglih v downtownu. Na temelju peticije, ki jo je v imenu veteranov predložil odvetnik Barratt O'Hara, je sodnik William J. Lindsay izdal injunkcijo, ki prepoveduje policiji vmešavati se v ta posel veteranov.

RAZNE ZANIMIVOSTI

VOJNE SE NI KONEC ...

Svetovno vojno so končali leta 1918, vojne pa zato še ni konec: konec vojne bo šele takrat, ko bodo izginile tudi vse žalostne posledice vojne.

Kako počasi likvidirajo vojno nam dokazuje veliki "centralni urad za lakaz vojnih žrtev in za oskrbo vojaških grobov" v Nemčiji. Ta urad se nahaja v nekdanji trdnjavi Sponau pri Berlinu v ogromni vojašnici. Urad se ustanovili med vojno in tokom let se je tam nabralo nad 13 in pol milijona izkaznic nemških vojakov. Vsa ta ogromna materialja pa je urejalo okoli 3000 uradnikov in uradnic. Danes je zaposlenih tam še 300 uradnikov. Med vojno je prejel urad na dan po 5000 dopisov, ker je morala vsaka vojaška enotica aproti poročati kam in kdaj je ta ali oni vojak odšel oziroma kdo in kdaj je prišel. Kljub veliki skrbnosti in natančnosti pa še danes za 200.000 bivših vojakov ne vedo, kje so.

Poslovanje tega urada je še dandanes zelo važno zaradi reditve številnih pravnih zadev kakor dediščin, zemljišnih prenosov itd.

V tem uradu pa nimajo pregleda samo o vojakih iz svetovne vojne, ampak o vseh vojaki v Nemčiji sploh, kolikor jih je bilo od leta 1862 naprej. Vseh izvidnih kart je nad 60 milijonov! Vsa ta ogromna materialja je zbrano v 185.000 debelih zvezkih vsak vojak pa je vpisan dvakrat: po abecednem redu in po svojem vojaškem oddelku. Kako težavno in zamudno je moralo biti urejanje kart, se vidi iz tega, da je v zbirki zapisanih nad 115.000 vojakov a imenom Müller, nad 90.000 pa z imenom Schulze!

Toki velikanke napetosti, ki ne ubijajo

Pred nedavnimi so poročali iz Anglije, da je nekaka molakarja zadel tek 11.000 voltov in ga le ni ubil. Čeprav se vidi ta čudnogo, vendar se včasih dogaja. Človeško telo je vzdržalo celo še hujske toke. Na Kitajskem je pred leti padla nekoga struja 22 tisoč voltov in so mu morali zaradi opeklin amputirati roko in nogo, ostal je pa živ. Neki Američan se je ohranil po udarcu 33.000 voltov: se celo ura pri polni zavesti, preden je umrl. Poveda je, da ni čutil nobene bolečine.

Kako je vse to mogoče? V splošnem sta dva vzroka kriva električne smrti: če zadene struja možganske stanice, ki so center za dihalne organe — človek umre od zadušitve; ali pa če udeleži na arce, da prestane utripati. Prvi vzrok je najčešči zgodi se pa, da se združita oboje — smrt je tedaj tem sigurnejša. Koža nudi struji znaten odpor posebno če je suha in hladna ter zavarovana s suhim oblačilom. Lahko se zgodi, da ne poškoduje struja niti možganov niti srca in človek uide a manjšimi poškodbami.

V vsakem primeru, kjer ne nastopi takojšnja smrt, je umetno dihanje koristno in je že rešilo marsikatero ponešenečca. Večkrat prenehajo živčne stanice pod vplivom električnega toka delovati namreč samo začasno in si spet opomorejo, če se izvaja umetno dihanje uro ali dve. V mnogih primerih koristi tudi ohranitev telesne toplote.

Zakaj ne zamrznejo vodovja do dna?

Če ste kdaj pozorno skrali avo-je čisto malinovec a ledom a slamo, ste morda že doznali, zakaj vodovja ne primrznejo do dna. Tik pod ledenimi koščki je pijanča res zelo mrzla, toda mnoge manj mrzla je, če jo arkate a slamo a dna čase.

To je v zvezi a zelo zanimivim pojavom v naravi. Mrzla voda je res težja od toplejše in pada zato na dno, če se pa ohladi pod 4 stopinje C, se raztegne, postane spet lažja in se dviga na površino. Tu na površini v vodovjih pozimi zaledeni, dočim ostane na dnu tiata voda, ki meri 4 stopinje Celzija. Ta temperatura zadostuje a prezimovanje rib in temu pojavu se lahko zahvalimo za možnost svojega obstanka.

Novi Carigrad

"Novi" Carigrad sicer ni nobeno novo mesto, ker obstoji še vedno iz starih poslopj, pač pa je življenje dandanes v Carigradu precej drugačno kakor je bilo nekdanj, ko je bil Carigrad še prestolnica mogočnih turških sultanov.

Človeka, ki se pripelje v Carigrad po morju, zavame takoj po izstopu a ladje pravzaprav orien- tako kričanje. Najbolj glasni so šoferji, ki na vso moč hvaleje prednost svojih vozil. Kdor pa gre ob obrežju peš v mesto, dobi vtis, da se sprejema po kakšnem zapadno-evropskem mestu. Avtomobilov ni koliko — ljudje pa, hitre in kriče, veselo in gostih prajoljavnih ne vidijo nikjer več, ker so moški in ženske oblečeni po "evropsko". Carigrad spada sicer tudi med najljepša a Evropi, drugače pa vlada v Carigradu pristen orientalski duh.

Carigrad ima tri dele: stari del, mesta ali Stambul, novejši del se imenuje Galata, najmodernejši del pa je Pera. Galata veče a Stambulom nov most. Mesece so še vedno takšne, kakršne so bile. Koraka ne slišiš v njih, ker so tla pregrnjena s debelimi preprogami. Največja mošeja je znana "Hagia Sofija" ni pa najbolj zanimiva. Ohranjen je tudi še veliki bazar. Tu vidiš še tu in tam kakšen fes, umazanije je pa povsod več kot preveč. Kričanje kupcev in prodajalcev pa je nesnosno. Galata je trgovski del a širokimi, lepimi cestami, v Peri pa stoji mogočni, moderni hoteli bančne palače in razkošne slaščičarne. Velika nadloga za tujece so pocestni paj, ki jih še do danes niso mogli zatreti. Igrajo pa ti paj važno vlogo, ker pospravijo baš te lačne živali največ nesnage a ulice.

Proti strupenim plinom ni sredstva

Profesor Messerli iz Lausana je imel te dni predavanje v Ženevi o potrebi obrambe proti letalskim napadom in proti strupenim plinom.

V svojem predavanju je prof. Messerli odkrito izjavil, da je ni sile na svetu, ki bi mogla preprečiti uporabo strupenih plinov v vojni.

Kakor stvari danes stoji, je nadaljeval, lahko samo dve letali ves London tako zastrupita, da niti en človek ne ostane živ.

Mi imamo sicer nekaj obrambnih sredstev proti strupenim plinom, toda vsa ta sredstva ne zadostujejo, ker skoro ne mine dan, da ne bi iznašli še hujskih strupenih plinov kakor so ti, ki jih še poznamo.

Hemoroidi

Med vojno je neka avstrijska princesa obiskala vojno bolnico in vprašala vsakega vojaka, ali ima kako posebno željo.

Delavci v Philadelphiji v boju a stavkokazi piketirajo delavnice. Stavka je v teku proti znižanju plače.

Erik Dvinger:

Armada za žičnimi plotovi

Za Prosvetu prevedel Tone Seliskar

Izbruhnilo je silno odobravanje. Suška je veselo lajalo. "Živijo naš Pod," je veselo zaklical mali Blank. "Živijo! Živijo!" se je naenkrat zadrl sto glasov. Pod je skočil s prične in se vrnil. "Brez skrbi, Suška!" je dejal zadovoljno in jo nežno pogladil po dlaki.

Naslednjega dne so prišli v barako straže. Vodil jih je neki šarž. Imeli so seboj vrvice in nekaj vreč. Schnarrenberg jih je mirno sprejel. "Jaz sem poveljnik barake," je dejal odločno, "in vam javljam, da ni tu nobenega psa."

Prestavil sem. "Glej ga," je zamrmral Brunn, "saj se niti zlagal ni. Saj je psica!" Straže so stiskale vsepovsod in so počasi obsle vso barako. Suška pa je ležala pod kupom uniform tih kakor miška. Nemirno mi je bilo srce. Pod se je od razburjenja praskal po glavi. Sedaj so dospeli do nas, gredo proti naši prični ...

V tem trenutku pa je izbruhnilo pri izhodu divje ypitje. Kakor da se tepo. "Straža, straža! Tu se bodo pokali!" so klicali od tam. Straže so v strahu zdirale proti prizorišču pokolja ... Pa se ni ničesar zgodilo. Sredi gruč ujetnikov stojita dva moža in se drug drugega divje zmerjata. Drugi si naskrivaj zvito mečkajo z očmi.

Straža se ni vrnila. Nevarnost je minula. "Ali smo jih potegnili!" kličeta pretepača. Navdušeno jih posade tovariši na rame in ju hupajo po baraki.

Da, nič več ni pravega tovarštva med nami, pač pa nas veže neka skupnost, ki je v navadi pri kaznjencih. Lahko smo v notranjosti še tako razcepjeni, napram nevarnosti se vedno strnemo kakor zid, da ji kljubujemo.

Suška leži v mojem naročju. Božam jo in gladim. "Vidiš, zverinica moja!" ji pravim ves srečen. "Se celo najbolj zakrknjeni so ti pomagali. E, dobri so naši kameradje, sedaj so dokazali! Dobro in mehko srce imajo. Samo bolni so včasih, bolni in od bolesti zmedeni ..."

Danes sem privrkat obiskal nemake oficirje. In sem se odločil, da se preselim semkaj. Naš najstarejši častnik je Mittelberg, star infanterijski stotnik, zelo kratko beseden in odločen. Ko sem mu opisal naš položaj, je dejal, da ga bo zelo veselilo, če to čimprej izvršim. "Prepričati moramo pogin vsakemu, če se le da," je dejal. "Boli nas, da ne moremo pomagati moštvo. Krivda pa ne leži na nas, temveč na internacionalnih dogovorih, ki so jih sklenili pred vojno."

Opisal sem mu življenje naših ljudi in sem ga prosil zanje za to in ono. "Vse kar lahko storimo, je to, da prepričamo nekaj odstotkov naše hranarine za moštvo," je odgovoril. "Sicer pa upam, da pride zopet gospodična Brändström, ki nam bo pomagala. Sami veste, da so nam roke zvezane. Vsako občevanje z moštvom je strogo zabranjeno in straže ostro pazijo na vsak prestopok."

"Zakaj, gospod stotnik?"

"Tega nihče ne ve. Zdi se nam pa, da zaradi tega, ker se boje kakke organizacije!" je končal in poslovil sem se.

Ko sem se vrnil v našo barako, sem stopil k Schnarrenbergu. "Stražmojster," sem ga nagovoril veselo, "jutri se s Seydlitzem preseliva v oficirsko taborišče!"

Prebledel je. "Kako?" je vprašal. "Oba? Pa baš vidva? Tedaj ne maram biti nič več komandant barake!"

"Zakaj vendar ne?" sva vzkliknila oba hkrati.

"Ker ne bom imel potem nobenega, da bi se z njim o tem in onem posvetoval. Marsičesa ne storim prav, vem ... Moj bog, zrastle in živel sem v kasarni, ne v jetnišnici. Nikakor se ne morem uživati v te razmere. Od sedaj je še nekako šlo ... Ob sta mi pomagala, ščitila in utemljevala moje odredbe, sta se prilagodila položaju in sta blažila rane, ki se zajedajo v naše tovarštvo ... Tega se jaz ne bom nikoli naučil. Vojak sem, nisem kompromisar. Dobro, saj pa sedaj prevzame kdo drugi ..."

"Ne, Schnarrenberg," je dejal Seydlitz, "tega ne smete storiti! Četudi naju ne bo več ... Saj imate vendar še vedno Poda!"

"Podbielaki? Dragonar Podbielaki?" je dejal strašno zaničljivo. "S prostakom se vendar ne bom posvetoval o svojih odredbah! Ne!" je končal. "Sam pa ne bom opravljal tega posla!"

"Včasih je ta Schnarrenberg zelo zakrknjen!" je zamrmral Seydlitz, ko se je vlegel. "Niti lakrice prožnosti ni v njem ..."

Vsedel sem se k Podu. "Jutri pojdem v oficirsko taborišče, Pod!" sem dejal tiho.

"Privoščim ti!" je dejal in se je zelo premagoval. "Zasluzil si to!"

"Pod, ne oponašaj mi tega! Pogledj —"

"Saj se ti vendar ni treba zaradi tega opravičevati!" me je prekinil. "To je vendar jasno ... Ljudje pač še ne poznajo enostaki ... Sicer pa sem jaz veliko bolj zdrav kot ti, imam tudi močnejše živce in lažje prenašam vse to kakor naprimer ti! In zakaj bi baš ti bolj trpel ..."

"Da, Pod, vse prav! Toda kljub temu ... Če bi vedel sigurno, da bom prenesel vse to, in da se bom navzile vsemu temu trpljenju lahko vrnil domov, vas ne bi zapuščal. Tako pa slutim, da bom poginil, če ostanem ..."

"Sedaj pa mi bodi kar tiho, človeče!" me je prekinil in je postal osoren, da bi zakril svoje ganotje. "Molči mi, drugače te oplazim, da veš!"

Ne vem, ali bi se smejal ali tulil. "Mnogokrat te bom obiskal, Pod!" sem dejal hitro. "Pa še nekaj: Hočem mojega psa, Suško? Dam ti jo ..."

Nerodno se je odkaljal in dejal: "Hm, prav rad jo prevzamem. Podoben je mojemu psu, ki ga imam doma ..."

Imela sva cule na hrbtih in sva se poslavljala. Seydlitz je tical v lepih Posekovih škornjih. "No, Blank," sem dejal, "glavo pokonci!" In misli včasih na to, kar sem ti povedal!

Povesel je oči in zahtel. "Da," je dejal slabotno, "bom, praporsčak! Toda pridite nas večkrat obiskat!" me je prosil.

"Kolikor bom le mogel!"

Brunn se ni dosti zmenil, ko sem pristopil k njegovi prični. "Brunn," sem dejal pri srčno, "dajte no, ne obupajte vendar! Saj si sami sebi akodujete, ako se popolnoma prepustite tej zablodi! Pomislite vendar na svojo ženo v domovini! Prav gotovo se boste nekoč vrnili in če boste tako nadaljevali, se ne boste nikoli več mogli uživati v urejene razmere. Stisnite zobe in ..."

(Dalje prihodnjik.)

Rina Span:

Tobi pa, nikdar pozabljena ...

Potrkal je pri sosedih-vdovi in preplašeno zaklical: "Umrja je, Jera mi je umrla!"

"Kako? Kaj?" se je začudila sosedka in toliko, da se ni sesedla.

"Da, prav zares. Zjutraj, ko je ura drdrala, se ni zganila, da b' vstala. Pa sem jo dregnil!" — hitro se je popravi — "To se pravi podmal za ramo: 'Hej, štor — štorček zaspani! Nu, če nočeš, pa nočeš! Pa spi, kila —' Tako sem dejal in se obrnil na drugo stran. Ko sem takole malo se podremal me je naenkrat nekaj presunilo. Potipjem ji čelo, roke, mrtva je ... Z dlanjo si je obrisala potno čelo. Lasje so mu štrleli kakor vrabčje gnezdo.

Sosedja je vrgla nase kos oblike in brž k mrtlici. Se celo boje je pozabila potresati, ko je brze la pred možem, kar čez noč ovdovel, tako jo je ta novica pretresla.

"Na, pa je zares čisto mrtva," je ogovorila sosedja. "O ti jesus-pomagaj nak!" je nakrenčila obraz, zvilila roke in zmajala z glavo. "In zdaj?" se je delala vsa obupano. "In zdaj?"

"Da si le ti tukaj, Neška, pa sem miren. Vdovec sem, to je vse!" In vdovec se je malce nasmešnil, ko je videl, kako se Neška zastoj trudi, da bi iztisnila kako sozo.

Pa Neška je še zopet zatarnjala: "Oh, ti moj Bog! ti moj — in hišnega dela več. Hm, vidiš, pa

še včeraj popoldne sem jo videla pobirati tvoje srajce ... Danes pa tako ... Oh, oh, oh! ... Pa nič ne skrbi, položila mu je roko na ramo, 'nič ne skrbi: 'srajce ti bom zlikala jaz. In sploh ... Saj veš, kje sem.'"

Med tem se je ženi, ki je bila samo navidezno mrtva, vrnila zavest in dobro je ališala uslužno sosedo. Po glasu jo je spoznala. In prav to žensko je imela že dlje časa na sumu, da spletari na skrivaj s njenim možem.

"Ha," si je mislila, "počakajta še! Vse prezgodaj sta naredila križ čezme. Saj še živim! Jaz živim! Živim!!!" Vse sile je napela, da bi se premaknila, a ni mogla migniti niti a koncep prsta. Oči je hotela odpreti. Nič Vse mišičevje ji je odpovedalo. Les je les. In tako je morala reva poslušati, kako sta se menila radi pogreba in kako sta si medsebojno porazdelila o takih prilikah neizgovorne opravke: on da bo telefoniral tja in tja; ona pa bo pospravila najprej na svojem domu in potem uredila tukaj.

"Saj je videti stanovanje precej zanemarljivo in posodje v kuhinji, vem, da tudi ni na svojem mestu. Pa ne misli," se je sosedja okrenila k možu, "da hočem a tem pokojno pokritizirati, o bog-nedaj! samo omeniti sem hotela, ker se možki tačo malo razume-te na gospodinjstvo."

"Hm!" je zmignil s rameni, "res je nekoliko razvlečeno. Pa veš, Jera se je zadnje čase večkrat potušila čez svoje arce, zato nemara ni mogla opraviti niti hišnega dela več. Hm, vidiš, pa

si noči sem ji očital, da stoka kar takle, zavoljo lepšega ..."

"Aaa, potemtakem je podlegla srčni napakli Na, na, kaj se hoče!" je zakrillila z rokami in zanihala z glavo na desno in levo. — "In pa opoldne, da ne pozabiš priti k meni na kosilo! — Moj ubogi, zapuščen revček!" Nežna ga je potrepjala po hrbtu.

"Joj, kaj bi bilo, da nimam tebe, moja draga Neška!"

In "mrtva" žena? Ni ga pers-a, ki bi zamogel opisati, kar je čutila ta! To vso njeno muko, in trpljenje, ko si ni mogla pomagati v svoji nemoči! Spoznala je, da so jo izbrisali iz življenja, pa je imela samo eno željo — bilo je to že vse več kot želja — umreti! Umreti čim prej! Na vsak način pa, še preden pride v roke pogrebu ...! — A sredi tega združenega duševnega trpljenja zgroženega z železnimi strahom, je morala poslušati sosedo:

"Oh, nikar ne onegavi in se zdajle ne tišči preveč k meni. Veš, malo me je le še strah pred tvojo Jero, daj ji mrtva!"

"Eh, kaj boš! Kar je mrtvo je mrtvo! In zame je bila Jera itak še dolgo tega mrtva. Jaz pa sem živ, in ljubzen moja do tebe živi in bo živela!"

— In "mrtva" Jera je slišala cmok! —

Sosedja je odhitela. Mož pa je čutil razpoloženost, da bi kar takoj napisal za časopis naznanilo smrti svoje — kakor bi rekel? — prerano umrle žene. Na "prerano umrle" in pa "prezgodnji grob," na to dvojce ne sme pozabiti! Hu-kaj pa imena onih, ki bodo daro-

vali vence itd.? Saj res, teh še ne ve ... Hm! Pa saj jih lahko vključijo pozneje! se je domislil. Poiskal si je polo papirja in pisal ter napisal.

Napisano je prečital in besede na papirju so ga tako ganile, da so mu stopile solze v oči. Se enkrat je prečital in potem je še ves raznežen k svoji mrtvi ženi Pa pogled nanjo ga je zopet zbližal z resnico. Obrisal si je solzo z očesa in se streznil. Zdelo se mu je, da se mora Jero opravičiti.

"No, Jera," je dejal mehko — v vsakdanjem življenju ni bil z Jero nikdar mehak — "res si mi s to svojo smrtjo precej skrbi in kdozna koliko stroškov nakopala na glavo. Pa, ker vem, da nisi storila tega nalašč, ti odpuščam. Pa odpusti tudi ti meni, ako sem tuintam za tvojim hrbtom pogledal za kako drugo. Saj sem ti dal, kar ti je šlo: lačna nisi bila gola tudi in ne bosa; pa streho si tudi imela nad seboj. Ti se pa nisi hotela s tem zadovoljiti. Zato si pa tudi sama kriva, ako sem včasih, posebno proti koncu nekoliko pregrdo ravnal s teboj. Kaj morem zato, če je toliko radodarnih žensk na ponudo! Saj drugače ti ni bilo prigovora: grda nisi bila, neumna tudi ne in rada si me imela! In to tudi ni kar tako, da si se brez vsakega hrupa odpravila na oni svet. Nič bolezn, nič zadržavka, nič nepotrebnih stroškov! Vaj zato sem ti hvaležen."

Sentimentalno je zrl na ženin čevlji, ki je lupal izpod postelje. "In kaj sem hotel še reči — na Nežko ne smeš biti huda. Ta se ti vsaj ni delala bolj sveta, nego je." — Podzavredno je pa premisljal, dali bi se tale čevlji prilageli Nežkini nogi? Pa Nežka ne bo hotela teč čevljev. Ne ona! Ko ima sama lepši! Pa ženinice obleke: vse starijane. Kajti Nežka je moderna. Fino se nosi. O ona —. To se bo postavljala v njo! In gledal je pred seboj veselice, piknike, vse mogoče — in obraz se mu je smehljil ...

Pa zdajci se je zopet savedel položaja. Potegnil si je z roko preko obraza in burno je skočil pokonci: "Na ja, Jera, kar je, je! Tako je pač življenje. Ti si vsaj srečna zdaj! Bolj srečna nego jaz, ki ...!" Pa kar se mu je sdelelo to potvarjanje je prehudo — za vse na svetu ne bi zamenjal z Jero! — ni končal stavka. Odpravil se je telefonirat. Ker je izgubil že preveč časa, je hitel.

"Mrtvi" ženi je pa sunek postelje, ko je bil moč skočil pokonci pripomogel, da ji je srce močneje zaplalo in poglano kri po žilah. Vrnlo se ji je toliko moči, da se je počasi in z največjo težavo zveleka s postelje in šla v sobo. Sedla je k mizi in si z rokami podprla težko glavo. Valed hudega telesnega napora so ji misli kakor otopele. Le počasi se zopet oklepajo življenja. Jera zre tjavendan na mizo, pa končno le opazi popisan papir, nad katerim je baš alonela. Črke so ji ple-sale, a je vendar med čakami razbrala svoje ime. Zatisnila je oči in počakala minuto, dve; kajti v glavi ji je šumelo, ko sto alapov. Potem je z veliko muko čitala:

Z globoko potrtem srcem naznanjam prerano smrt moje naj-dvse ljubljene soproge

JERE KOPERNIK

ki je umrla za naglo smrtjo ponoči dne 13. aprila t. l. Hvala vsem, ki so mi stali ob strani bridke izgube in so darovali vence; kakor tudi vsem tistim, ki so jo s svojimi avtomobili spremili v večnost. In sicer:

Posebno zahvalo izrekam Mrs. Agnes Kavka, ki mi je ves čas stala temo ob strani.

Tebi pa, nikdar pozabljena, nadvse ljubljena soproga želim, da bi za vedno mirno počivala v presodnjem grobu, ki ga bom kropil a svojimi grenkimi solzami, dokler ne bom prišel za teboj, ki mi ostaneš neizbrisno zakopana v mojem prežalostnem srcu.

Zdaj svet je ves mrtev zame ... Ni je tolažbe za moje arce ...

S tugo obdani pregloboko žalujoči soprog,

John Kopernik.

Ko je Jera prečitala do konca ji je meglja vstajala pred očmi. Slabotno je zaspetala: "Hina-vec, oh, hina-vec ... Datje ni mogla, ker se je zrušila a stola in umrla. To pot zares umrla. — (Napisano za Prosveto).

Kaj pripovedujejo o psiku Ibsenu?

Ob 25-letnici njegove smrti

Slavni dramatik Henrik Ibsen je bil, sodeč po njegovi vnanjosti, vse prej kot pesnik-bohem kajti on je nosil vedno skrbno poglajen cilindar, silno svetle čevlje in se je držal vedno in povsod silno natančno strogih družabnih pravil. Kot zakonski mož je bil vzor zvestobe.

Henrik Ibsen je bil silno molčeč. Najraje je govoril o praktičnih stvareh. Tako se je enkrat prav živahno udeležil pogovora vprašanju, ali je za človeka boljše, da leži na levi ali na desni strani. Pogovori o najboljsem načinu, kako je treba peči kruh ali pa kako se izdelujejo najboljše čevlji, so mu bili ljubši kakor vse književne razprave.

V Ibsenovi sobi je ležala na mizi poleg tintnika vedno deščica, na deščici pa so stale male izrezljane figure medveda, črn hudček, potem pa nekaj psičkov in mačk iz bronu. "Če ne leži ta deščica s figurami na moji mizi," je rekel, "sploh ne morem nič delati. Cemu te figure rabim? To je moja skrivnost." In do danes še ni nihče rešil te Ibsenove skrivnosti.

Na svojo vnanost je Ibsen mnogo dal. V cilindru je imel vedno pritrjeno ogledalce, kjer se je ogledoval, kadar se je le mogel. V vsaki družbi je po večkrat potegnil iz žepa glavnika in si ravnal z njim svoje goste, kodraste lase.

Kar mu je manjkalo, si je najraje naredil sam. Če se mu je odtrgal gumb, si ga je sam prišil s prav tako skrbjo, kakor da piše novo dramo. Enkrat je rekel: "Nobena ženska ne zna gumba tako prišiti, da bi držal." Njegova žena pa se je na take opazke na tihem smejala, ker je ona bila tista, ki mu je odtrgane gumbe tako prišila, da so zopet držali. "Ampak on naj le verjame, da zna on to bolje," je rekla. "ker je tako srecen v tej veri!"

Svoja dela je pisal Ibsen vedno sam; tajnika ni nikdar maral. Vsako svoje delo je trikrat predelal; tretja predelava je bila veljavna.

Ženako vprašanje je Ibsena vedno zelo zanimalo. Njegova deča "Nora" velja sploh kot nekaj evangelijske pravice ženske. Ko pa je za časa Ibsenovega bivanja v Monakovem nekemu umetniku pobegnila njegova žena z nekim umetnikovim prijateljem, je bil Ibsen nad tem silno ogorčen. In ko ga je neka gospa v družbi vprašala, kako more on, pesnik "Nore," tako hudo soditi o begu žene, ko je vendar tudi "Nora" zapustil svojega moža, je Ibsen odgovoril: "Res ga je zapustila, ampak sama!"

Ibsen je pa cenil tudi alkohol in njegovi prijatelji pripovedujejo, da v Monakovem zlasti v

poznih nočnih urah ni hodil domov vedno po ravni poti, ampak dostikrat kar v — elipsah ...

ZA SMEH

V starih časih

Osobje trgovine Slivar & Co. zahteva novo povišanje plač. Šef pa je zelo slabe volje.

"Ne vem, kako, da ne morete s plačami izhajati. Jaz sem imel svoj čas 50 kron na mesec, pa mi je bilo dovolj."

"Da, svoj čas ... se odreže mlad pomočnik. "Takat pa še ni bilo kontrolnih blagajn."

Znamenje

Ladja se je sredi morja potopila z vsem, kar je bilo na njej. Edino krmar se je rešil, prijemši se nekega trama. Tri dni je plaval po neskončnih vodah. Končno je zagledal kopnino. Ves izčrpan je zlezal iz vode. Kamor je segel pogled, nobenega človeškega bivališča. Ali ga je usoda zanesla na popolnoma pust otok sredi velikega oceana? Dva dni je hodil po golem otoku. Končno je zagledal samotne vislice, na katerih se je zibalo truplo zamorca. — "Hvala bogu!" je veselo vzkliknil, "prvo znamenje civilizacije!"

Izdajalski otrok

Pri dvornem svetniku je velika pojedina. Po kosilu predstavlja skrbna gospodinja gostom svoj nadebudni naraščaj. Eden izmed gostov vpraša malo Elico ali tudi ona pomaga pri gospodinjstvu.

"Seveda," odgovori otrok. "Po vsaki pojedini moram prešteti srebrne žlice."

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Conjenl brat (sestra) S. N. P. J.

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na List Prosveto prišteje eden, dva ali tri štane in eno družino in in enega naslova k naročnin. List Prosveto stane za vsa enaka, za štane ali neštane \$4.00 eno leto naročnina. Ker pa štani še plačajo pri nascentu \$1.20 za to se jim to prišteje k naročnin. Mi prištejemo enega, dva ali tri štane eno družino k eni naročnin. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list drag za štane S. N. P. J. List Prosveto je vala lastnina in gotovo skoraj v vsaki družini najdemo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj im grifina, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveto. Cena lista Prosveto za štane, družino in Kanado \$4.00 Za Ceno in Chicago je ...

1 tednik in	4.30	1 tednik in
2 tednika in	3.80	2 tednika in
3 tednika in	2.40	3 tednika in

Isposkito upoštevati kupon, priloge potrebne vsoto denarja ali Money v plačilu in si naročite Prosveto, list, ki je vala lastnina.

Pojasnilo:—Vsakej kakor hitro kateri toč članov preneha biti član S.N.P.J. se se preseli pred od družine in bo dobival sam svoj list tednik, ki mora tisti član še dočeti družine, ki je tako skupno naročila na dan Prosveto, to takoj nasmantni upravnstvu lista, in obenem doplačati do vsoto listu Prosveto. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnstvo mil datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloge pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

Ime Čl. družina \$.....

Naslov Družina

Mesto Družina

Nov naročnik Star naročnik

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnin od sledoš člana družine:

Ime Čl. družina \$.....

Ime Čl. družina \$.....

Ime Čl. družina \$.....

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerni, unijačo delo prvi vrsta

Enite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA